

Trøndelag fylkeskommune
Tröndelagen fylhkentjielte

Vedtatt av fylkestinget 11. desember 2024

HANDLINGSPROGRAM 2025 - 2028

Del av Regional plan for arealbruk 2022-2030

Utdrag fra plan- og bygningsloven

§ 8-1. Regional plan

Regional planmyndighet skal utarbeide regionale planer for de spørsmål som er fastsatt i den regionale planstrategien.

Kongen kan gi pålegg om å utarbeide regional plan for bestemte virksomhetsfelt, tema eller geografiske områder og gjennom forskrift fastsette nærmere bestemmelser om innhold, organisering og om planen skal godkjennes av Kongen.

Som del av regional plan skal det samtidig utarbeides et handlingsprogram for gjennomføring av planen.

Handlingsprogrammet skal vedtas av regional planmyndighet. Behovet for rullering skal vurderes årlig.

§ 8-2. Virkning av regional plan

Regional plan skal legges til grunn for regionale organers virksomhet og for kommunal og statlig planlegging og virksomhet i regionen.

Forord

Regional plan for arealbruk 2022 – 2030 med handlingsprogram 2022-2025 ble vedtatt av fylkestinget 09.03.2022. Fylkesutvalget vedtok 09.04.2024 å rullere handlingsprogrammet. Dette handlingsprogrammet gjelder for perioden 2025-2028.

Alle regionale planer skal ha et handlingsprogram. Handlingsprogrammet skal iht. loven konkretisere hvilke oppfølginger planen krever. Fylkeskommunen har et hovedansvar for å følge opp de regionale planene gjennom prosjekt- og prosessledelse, formidler av kunnskap, faglig veiledning, drive kompetansenettverk, som samfunnsutvikler og som saksbehandler og planmyndighet. Et handlingsprogram skal anslå ressursbehovet og peke på ansvarlig organ og samarbeidspartnere for gjennomføringen.

Regional plan for arealbruk (RPA) angir mål og retningslinjer for å oppnå bærekraftig arealbruk i Trøndelag. Dette er andre utgave av handlingsprogrammet for å følge opp planen. Tiltakene er basert på prioriteringer i Regional planstrategi 2024-2027, innspill som har kommet i medvirkningsprosessen sommer og høst 2024, og en vurdering av tilgjengelige ressurser til oppfølging.

Regional plan for arealbruk har et langsiktig perspektiv frem mot 2030 og skal i tråd med oppfølging av regional planstrategi 2024-2027 evalueres og rulleres innen utgangen av 2026. Denne andre versjonen av handlingsprogrammet har en fireåring horisont. Behovet for revidering av handlingsprogrammet skal vurderes årlig. Det vil være naturlig å vurdere en revidering av handlingsprogrammet på nytt i sammenheng med rulling av regional plan. Regional plan med handlingsprogram skal vedtas av fylkestinget.

Innhold

1	Sammenstilling av tiltak 2025-2028.....	5
2	Beskrivelse av tiltak	8

1 Sammenstilling av tiltak 2025-2028

	BESKRIVELSE AV TILTAK	ANSVARLIG	SAMARBEIDS-PARTNERE	TIDS-PERIODE	FINANSIERING
Generelle Tiltak nr.	Bærekraftig og stedstilpasset arealbruk				
1	Informasjon, kommunikasjon og kunnskapsdeling omkring tema og prioriteringer i regional plan for arealbruk og tiltak i handlingsprogram	Fylkeskommunen Statsforvalteren	Regionalt klima- og naturutvalg Kommunene Regionalt planforum Regionalt næringspartnerskap, og andre relevante aktører	2025-2028	Drift samarbeids-partnere, øremerkede midler til veiledning
2	Rapportering, evaluering og rullering av RPA	Fylkeskommunen	Statlige og regionale myndigheter, kommunene, og andre relevante aktører	2025-2026	Avklares i egne saker
3	Følge opp satsing på arealregnskap og naturregnskap	Fylkeskommunen Kommunene	KDD, KS, Miljødirektoratet, Statsforvalter, Trondheim kommune og andre relevante aktører	2025-2028	Drift samarbeids-partnere. Øvrig finansiering må avklares som del av satsingen
4	Følge opp arealtema i pågående prosjekter og satsinger i Trøndelag	Fylkeskommunen	Samarbeids-partnere	2025 - 2028	

	BESKRIVELSE AV TILTAK	ANSVARLIG	SAMARBEIDS-PARTNERE	TIDS-PERIODE	FINANSIERING
Tiltak nr. Delmål i RPA	Attraktive byer og livskraftige distrikter				
5 Delmål 4.1	Vurdere og utrede behov for særlige satsinger på tvers av geografi inn mot småbyer/mellomstore kommuner				
6 Delmål 4.2	Følge opp interkommunalt samarbeid på tema som er relevante for mål og retningslinjer i RPA, særlig knyttet til areal- og transport	Fylkeskommunen	Kommunene, statlige og regionale myndigheter, interkommunale politiske råd	2025-2028	Drift TRFK Ev. prioriteringer av midler i oppfølging av partnerskaps avtaler
7 Delmål 4.5	Utvide arealregnskapet med kunnskap om regionale næringsareal og utarbeide et temakart som viser status	Fylkeskommunen	Kommunene, interkommunale politiske råd, næringslivet og andre relevante aktører	2025 - 2028	Drift TRFK, regionale utviklingsmidler
8 Delmål 4.8	Styrke veiledning og kunnskapsgrunnlag om natur- og friluftsliv	Fylkeskommunen Statsforvalter	Kommunene, Kartverket, Miljødirektoratet	2025-2028	Drift TRFK, tilskudd
9 Delmål 4.9	Helhetlig satsing på Trondheimsfjorden				
10 Delmål 5.2	Utvide arealregnskapet med kunnskap om reindrift og utarbeide et temakart for reinbeitedistrikt som viser status for inngrep	Statsforvalter Fylkeskommunen	NRL Kommunene Sametinget og andre relevante aktører	2025-2028	Drift Statsforvalter og TRFK

	BESKRIVELSE AV TILTAK	ANSVARLIG	SAMARBEIDSPARTNERE	TIDS-PERIODE	FINANSIERING
Tiltak nr Delmål i RPA	Naturbasert næringsutvikling				
11 Delmål 5.4	Følge opp arbeidet med bærekraftig besøksforvaltning og reisemålsledelse i Trøndelag	Fylkeskommunen	Kommunene Relevant virkemiddelapparat og aktører	2025-	Drift TRFK, regionale utviklingsmidler
12 Delmål 5.6	Synliggjøre behovet for, og følge opp det regionale arbeidet for marine grunnkart i kystsonen i Trøndelag jfr. nasjonalt program og nasjonal geodatastrategi	Fylkeskommunen	Statens kartverk, NGU, Havforskningsinstituttet, kommunene, Statsforvalteren, næringsinteressene m.fl.	2025-2028	Avklares i arbeidet
13 Delmål 5.7	Følge opp tiltak i kommende handlingsplan for energistrategien	Fylkeskommunen		2025-2028	

2 Beskrivelse av tiltak

Tiltak 1-4	GENERELLE TILTAK
1	Informasjon, kommunikasjon og kunnskapsdeling omkring tema og prioriteringer i regional plan for arealbruk og tiltak i handlingsprogram
BESKRIVELSE AV TILTAKET	<p>Bruke regionalt klima- og naturutvalg og det regionale næringspartnerskapet som arenaer for dialog og samhandling mellom regionalt nivå og ulike samfunns- og næringsorganisasjoner i Trøndelag på tema som gjelder klima, natur og arealbruk.</p> <p>Bruke etablerte arenaer for tidlig og jevnlig dialog med kommunene om oppfølging av regional plan for arealbruk og tiltak i handlingsprogram (Arena Trøndelag, regionale dialogmøter, samt dialog og veiledning gjennom regionalt planforum).</p> <p>Bruke Regionalt planforum som arena for dialog med statlige og regionale myndigheter om oppfølging av regional plan for arealbruk og tiltak i handlingsprogrammet. Årlig.</p> <p>Drifte og videreutvikle plannettverket som arena for erfaringsutveksling mellom kommunene, kunnskapsformidling og veiledning. Årlig</p> <p>Fysiske møter, digitale webinarer og eventuelle minikurs på relevante tema i RPA. Videreføre PLAN-epost fire ganger i året.</p> <p>Delta i relevante nasjonale og regionale nettverk for kompetanseheving om bærekraftig og stedstilpasset arealplanlegging og – forvaltning. Eks. KS-FoU prosjekt om areal- og naturregnskap og nasjonalt prosjekt for kommuneveiledning.</p> <p>Tiltaket må også ses i sammenheng med oppfølging av øvrige planer og strategier slik at det kan bidra til god sammenheng mellom plan og utvikling.</p>
2	Rapportering, evaluering og rullering regional plan for arealbruk og tiltak i handlingsprogram
BESKRIVELSE AV TILTAKET	<p>Rapportere til fylkesutvalget på aktiviteter og resultater av handlingsprogrammet til regional plan for arealbruk. Årlig</p> <p>Følge opp evaluering og rullering av regional plan for arealbruk i tråd med FT-sak 92/24 om oppfølging av regional planstrategi.</p>

3

Følge opp satsing på arealregnskap og naturregnskap

BESKRIVELSE AV TILTAKET

Informere om og bruke arealregnskapet i regionale og kommunale planprosesser.

Sikre at verktøyet blir tatt i bruk for å følge opp gjeldende regional og nasjonal arealpolitikk, eksempelvis gjennom evaluering av RPA og «planvask» i kommunene. Det vises til styrket satsing på natur i regional planstrategi for Trøndelag. Det vises også til tydeligere nasjonale forventninger til planlegging for blant annet å hindre nedbygging av karbonrike arealer karbonrike arealer og mål om redusert omdisponering av matjord i ny jordvernstrategi fra 2023.

Fortsatt følge nasjonalt FoU-prosjektet areal- og naturregnskap i kommunesektoren, ledet av KS. I prosjektet gjennomføres digitale og fysiske samlinger for å bygge videre på kunnskap og løsninger som er utarbeidet. Hovedprosjektet består av 6 delprosjekter, som strekker seg fra utvikling av naturkunnskap og digitale verktøy, til samhandlingsprosesser med kommunene for å undersøke regnskapenes bruk- og nytteverdi i kommunal planlegging. Prosjektet skal også bidra til å sikre gode koblinger mellom areal- og naturregnskap på kommunalt/regionalt nivå og nasjonale naturregnskap og bidra til Miljødirektoratets veiledning i føring av slike regnskap i kommuner og fylker.

Prioritere videre arbeid med å få på plass et naturregnskap for Trøndelag.

Veiledning og nytt kunnskapsgrunnlag som utvikles i Trøndelag bør baseres på eller ses i sammenheng med areal- og naturregnskap. Se også tiltak 7, 8, 10, 11 og 12 knyttet til delmål i RPA.

Det er behov for en mer entydig forståelse for en del begreper og veiledning til bruk i plansammenheng. Dette gjelder særlig begreper som arealnøytralitet, arealregnskap- og budsjett og hvordan dette kan ses i sammenheng med klimamål, -regnskap og -budsjett, samt «grå arealer». Et slikt arbeidet må skje i nært samarbeid med miljøforvaltningen.

4

Følge opp arealtema i pågående prosjekter og satsinger i Trøndelag

BESKRIVELSE AV TILTAKET

Pågående samarbeid og satsinger som bygger opp under en bærekraftig arealutvikling må ses i sammenheng med tiltak i handlingsprogrammet.

Arealbruk er relevant i arbeidet med bygdevektspiloter og ILag prosjektet. Begge satsingene skal bidra til å bygge utviklingskapasitet i kommunene, for å møte utfordringer knyttet til demografi, tilgang på kompetanse, behovet for innovasjon i egen virksomhet og oppgaver knyttet til samfunns- og næringsutvikling.

Tilrettelegging for attraktive bomiljø og næringsvirksomhet krever forutsigbar arealtilgang. I en distriktssatsing er det viktig å tydeliggjøre handlingsrommet og veilede for en stedstilpasset arealpolitikk, som finner en god balanse mellom føringer for arealbruk og ønsker om vekst og utvikling.

Arealbruk er også relevant i oppfølging av andre satsinger (eks. grønt industriløft (handlingsplan for verdiskapingsstrategien) og tiltak for by- og stedsutvikling (handlingsprogram for regional plan for kulturmiljø). Eksemplene er ikke uttømmende.

Tiltak 5-13	TILTAK PÅ PRIORITERTE DELMÅL I RPA
5	I 2030 ER SAMSPILLET MELLOM STERKE REGIONSENTRE, LIVSKRAFTIGE LOKALSENTRE OG LEVENDE BYGDER DRIVKRAFTEN BAK EN BALANSERT OG BÆREKRAFTIG UTVIKLING I HELE TRØNDELAG
BESKRIVELSE AV TILTAKET	<p>Vurdere og utrede behov for særlige satsinger på tvers av geografi inn mot småbyer/ mellomstore kommuner.</p> <p>Det settes ned en arbeidsgruppe for å følge opp dette tiltaket videre. Sammenheng med andre plan- og strategier blant annet på samferdsel- og veiområdet må vurderes som del av arbeidet.</p>
6	I 2030 HAR TRØNDELAG EN BÆREKRAFTIG AREAL- OG TRANSPORTSTRUKTUR
	<p>Følge opp eksisterende interkommunalt samarbeid knyttet til areal og transport, jf Innherredsbyen og Byvekstavtalen og IKAP i Trondheimsområdet, gjennom å:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Formidle erfaringer og kunnskap fra disse samarbeidene til andre deler av Trøndelag. • Følge opp partnerskapsavtale om areal- og transportutvikling i Innherredsbyen for 2023-2027. • Vurdere behovet for partnerskapsavtale om areal- og transportutvikling i Trondheimsregionen, jf rullering av IKAP. Grensesnitt til byvekstavtale og miljøpakken bør vurderes. • Massehåndtering vil ses i sammenheng med IKAP og videre oppfølging gjennom Trøndelag ressursbankforum. <p>Fylkeskommunen kan bidra med å tilrettelegge kunnskapsgrunnlag og samhandlingsarenaer for kommuner som ønsker å samarbeide om interkommunale planer og strategier. Dette kan også gjelde for kommuner med behov for å gjennomføre regionale konsekvensutredninger.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Videre konkretisering og prioritering må skje i dialog med kommunene og andre berørte myndigheter, og etter vurdering av tilgjengelige ressurser til oppfølging.
7	I 2030 ER REGIONALE NÆRINGSAREALER LOKALISERT OG TILRETTELAGT FOR RESSURSEFFEKTIV TRANSPORT OG SIRKULÆRØKONOMI
BESKRIVELSE AV TILTAKET	<p>Utvide arealregnskapet med kunnskap om regionale næringsareal og utarbeide et temakart på næringsareal som viser status.</p> <p>Det settes ned en arbeidsgruppe med representanter fra fylkeskommunen. Arbeidsgruppa vil i samråd med kommunene i Trondheimsregionen og Innherredsregionen og næringspartnerskapet se nærmere på avgrensinger, metodikk, framstillingsmåte, informasjon og videre bruk. Arbeidet må ses i sammenheng med satsingen på grønt industriløft. En kartlegging av «grå areal» vil vurderes i forbindelse med temakart for næringsareal.</p>

8

I 2030 ER VERDIFULLE NATUR- OG FRILUFTSOMRÅDER SIKRET OG TILRETTELAGT FOR ØNSKET BRUK**BESKRIVELSE AV
TILTAKET**

Veiledning og kunnskapsgrunnlag på natur- og friluftsområder må styrkes.

Det er særlig viktig å jobbe for å få på plass et naturregnskap. I tillegg kan samhandlingen med kommunene videreutvikle på naturområdet eks. gjennom regionalt planforum, plannettverk, pågående satsinger og gjennom å delta i prosesser med kommuner som utarbeider kommunedelplaner for naturmangfold.

Prioritering av nytt kunnskapsgrunnlag om friluftsliv, vilt og innlandsfisk må baseres på en samlet vurdering av kunnskapsstatus og anbefaling av behovet for ny kunnskap som kan bidra til naturvennlig tilrettelegging, bærekraftig bruk og ivaretagelse av viktige naturområder. Det settes ned en arbeidsgruppe som følger opp arbeidet i tett dialog og samhandling med statsforvalter, regionalt klima- og naturutvalg og andre relevante aktører for videre oppfølging. Det vises for øvrig til [FT-sak 92/24](#) om oppfølging av regional planstrategi.

For friluftslivsområder og turruter av regional (og nasjonal) betydning er det behov for en nasjonal, anerkjent metodikk for å kartlegge og verdsette disse. Miljødirektoratet utvikler nå ny metodikk for dette, med plan om å starte arbeidet fra 2026. Fylkeskommunene vil få en sentral rolle i gjennomføringen, og dette bør forberedes godt, settes av ressurser og informasjon til kommuner og relevante organisasjoner. Det forventes opprettet en statlig tilskuddsordning slik at fylkeskommunen kan søke støtte til arbeidet.

9

**I 2030 HAR ALLE DELER AV TRØNDELAG GODT VANNMILJØ OG SIKKER TILGANG PÅ
DRIKKEVANN****BESKRIVELSE AV
TILTAKET**

Helhetlig satsing på Trondheimsfjorden er et prioritert tiltak som også handler også om arealplanlegging og – forvaltning på land og i fjorden. Sentrale tiltak framover er utvikling og etablering av overvåkingsprogram, utvikling og etablering av samarbeids- og finansieringsløsninger og å utvikle en første versjon av handlingsplan innen utgangen av 2026.

Det vises til [FT-sak 92/24](#) om oppfølging av regional planstrategi.

10

I 2030 ER BEITERESSURSENE FOR DEN SØRSAMISKE REINDRIFTA IVARETATT**BESKRIVELSE AV
TILTAKET**

Utvide arealregnskapet med kunnskap om reindrift og utarbeide et temakart for reinbeitedistrikt som viser status på inngrep.

Det settes ned en arbeidsgruppe med representanter fra statsforvalter og fylkeskommunen. Arbeidsgruppa vil i samråd med reindriftnæringa og kommunene se nærmere på avgrensinger, metodikk, framstillingsmåte, informasjon og videre bruk.

For øvrig er det viktig å ha fokus på å overholde konsultasjonsplikten.

11

I 2030 STYRKER FRITIDSBOLIGER OG NATURBASERT REISELIV KOMMUNENE UTEN Å FORRINGE NATUR- OG KULTURVERDIENE SOM REISELIVSNÆRINGENE BYGGER PÅ

BESKRIVELSE AV TILTAKET

Følge opp arbeidet med bærekraftig besøksforvaltning og reisemålsledelse i Trøndelag. Handlingsprogrammet oppdateres med relevante tiltak etter videre konkretisering av prosjektet, jf. [FU-sak 206/24](#).

I tillegg er arealer til fritidsboliger et viktig tema å følge opp i veiledning gjennom bruk av arealregnskap, mulighet for «planvask» og tilbakeføring til LNFR i arealplaner.

12

I 2030 HAR TRØNDELAG STERKE OG BÆREKRAFTIGE MARINE NÆRINGER

BESKRIVELSE AV TILTAKET

Arbeide for at det blir utarbeidet marine grunnkart for kysten av Trøndelag jfr. nasjonalt program.

Marine grunnkart skal bl.a. gi bedre grunnlag for forvaltning av marine ressurser, mer effektive planprosesser og redusert konfliktnivå ved arealbruk i sjøområdene. Det er viktig at arbeidet videreføres både med tanke på nasjonal finansiering og prioritering av områder i Trøndelag.

Fylkeskommunens rolle i denne sammenheng er å framsnakke dette kunnskapsgrunnlaget, og å sikre oppslutning om en samfinansieringsmodell mellom, stat, fylkeskommune og kommunene. Bruk av midler fra f.eks. havbruksfond bør vurderes og videre oppfølging må gjennomføres i dialog med næringsaktørene.

Vi anser at dette er så viktig at muligheten for noe kartlegging i Trøndelag kan vurderes i påvente av nasjonalt program og nasjonal finansiering. Omfang og prioritering må i så fall vurderes nærmere.

Fylkeskommunen vil bidra til å samordne det regionale arbeidet med prioritering av områder for marin kartlegging i Trøndelag. Blir kartlegging i Trøndelag finansiert og gjennomført i handlingsprogramperioden, vil fylkeskommunen gi innspill til regionale behov og ta i bruk kartleggingen i plan- og utviklingsarbeid i Trøndelag.

Bedre kartverktøy for planlegging i sjø må også ses i sammenheng med videre arbeid med areal- og naturregnskap.

13

I 2030 HAR TRØNDELAG TILSTREKkelig OG SIKKER FORNYBAR ENERGIFORSYNING

BESKRIVELSE AV TILTAKET

Det vises til høringsutkast til Energistrategi mot 2050 med handlingsplan. Arbeidet vil ha klare koblinger til oppfølging av Regional plan for arealbruk. Dette gjelder tiltak under planveiledning og samfunnsutvikling. Når endelig handlingsplan er vedtatt er det naturlig at disse tiltakene også vil gjelde for oppfølging av RPA på området energiproduksjon og nett. Handlingsprogrammet oppdateres med relevante tiltak knyttet til mål og retningslinjer i RPA når energistrategi med handlingsplan er vedtatt.

Trøndelag fylkeskommune
Trööndelagen fylhkentjälte

